

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
ИЗДАЊЕ СЕВЕРНО БАЧКОГ ОКРУЖНОГ ОДБОРА

СУБОТИЦА, ДЕЦЕМБАР 1998.
БРОЈ 590 ГОДИНА VIII

ВЕЛИКА НАРОДНА СКУПШТИНА У НОВОМ САДУ 1918-1998.

У јеку најновијих догађаја и притисака од стране светских моћника, који су у свом програму (стварању новог светског поретка) предвидели за Србе улогу вечитих криваца, евоцирамо успомене на славну 1918. годину.

Наиме та, 1918, и године које су јој претходиле показале су да Срби у жељи да живе у слободи не трпе никакве компромисе и да су спремни да је одбране без обзира на жртве.

Све је почело "Сарајевским атентатом", који је само послужио као повод за покретање војне акције Хабсбуршке монархије против Краљевине Србије. Прави разлог се налазио у нарастајућем угледу Србије у очима словенског живља у Аустро-угарској и њиховој тежњи да се уједини са матицом и да тиме оствари вековни сан о заједничком животу у једној држави. Војној акцији је претходило завођење трговинске блокаде, са циљем да се Србија економски ослаби и да се одрекне помоћи Србима у црнојужтој монархији. Како то није уродило плодом приступило се војном решавању проблема. Основна идеја је била да се у муњевитом рату Србија порази и баца на колена. Међутим почетни успеси окупа-торске војске нису били пресудни те је у српском противудару тотално разбијена нападачка армада одбијена на почетне позиције. Тек уласком у рат Немачке и Бугарске на страни Аустро-угарске српска војска је приморана да се повлачи заједно са Краљем и Владом према Грчкој.

Српска голгота је нешто што никад до сада није у историји виђено, а надљудска воља српског сељака поразиће силе мрака и уздићи Србију из пепела.

Велика Народна Скупштина у Новом Саду 25.11.1918. године

У победоносном јуришу Српска Војска ће пробојем Солунског фронта 15. 9. 1918. пробудити нову наду у народу, а све ближи слом Аустро-угарске покренуће широке акције самоорганизовања словенског живља.

Треба напоменути да је тада актуелним законима вршена асимилаторска политика у свом најгорем виду. Наиме законом од 22. 1. 1779. свим некатолицима у Аустро-угарској су ускраћена сва грађанска права (то је за Србе конкретно значило да само зато што нису католици немају право поседовања непокретне имовине и као такви бивају протеривани из градова), другим законом из 1869. године у Угарској сви Словени су насилно мађаризовани.

Пред сам почетак рата притисак на Србе је појачан без неког видљивијег разлога. Прогони, насилно регрутовање, репресалије над недужним народом, забрана издавања гласила,

расформирање странака (Радикалне и Демократске), хапшење и одвођење у логоре виђенијих Срба (Јаша Томић, Мита Клицин, од Суботичана Владислав, Јован и Цветко Манојловић и Јован Радић, све виђенији радикали), довели су у врло неповољан положај све мањине у монархији, који је и пре тога био неиздржив. Већ 1917. године мањине отворено одбацују даљу лојалност круни и све јаче артикулишу свој став за уједињењем са матицом Србијом. Све очи су биле упрте у Српску Војску и њени успеси само још више раширују бунт против власти, и већ почетком октобра отпочиње процес формирања Српских народних одбора са циљем даљег негирања угарских органа власти. У почетку делују неорганизовано и без веће међусобне сарадње да би у каснијем периоду активности попримиле организованији облик.

Најзначајнији је свакако Српски народни одбор у Новом Саду на челу са радикалским прваком Јашом Томићем на челу. Мађарске власти све мање снаге имају за јаче супротстављање формирању власти од стране Српског народног одбора.

У то време реализована је идеја око оснивања Народног вијећа у Загребу (5. новембар 1918.), са главним циљем да се око њега окупе представници свих јужних Словена у Угарској, и да заједнички наступе у преговорима око отцепљења. Војвођани му приступају од самог стварања и сарадња између Вијећа и војвођанских политичара одржавана је углавном преко демократе Весе Стајића као изасланика. Мишљење чланова Вијећа је било да треба прво да се уједине све јужно-угарске земље око Загреба и да тек тада приступе уједињу са Србијом.

РАДИКАЛИ ИМАЈУ ДРУГАЧИЈЕ ВИЂЕЊЕ

Сасвим другачији приступ уједињењу су имали радикали са Јашом Томићем на челу, који су сматрали да Војводина (Барања, Бачка, Банат и Срем) треба да се отцепи од Угарске и у томе се нису спорили са Вијећем али да уједињење треба извршити директно са Србијом, мимо Загреба. Као главне аргументе наводили су искуство Српске Владе, њен међународни углед, успешност Српске Војске и уопште већу меродавност Србије у односу на Вијеће, које тек треба да се афирмише. Подршка од стране Николе Пашића и Момчила Нинчића и свакако јачина и бројност радикала у Војводини су били пресудни да ова опција добија све више присталица у односу на ону из Загреба. Акција сремских Радикала, који су посебно били заступљени у Вијећу, да се самостално прикључе Србији у многоме је помогао победи Томићеве струје.

Такав дешавања су била присутна и у Суботици, где су већ почетком октобра 1918. године одржали први састанци Буњевачко - Српског народног одбора. Непосредно пре тога су већ одржавани контакти Буњеваца из Бачке са Вијећем у Загребу, али без конкретнијих акција. Почетну иницијативу за организовање акцију су дали демократе окупљени око Тихомира Остојића, који су у контакту са виђенијим Буњевцима протежирали идеју уједињења са Вијећем у Загребу. На састанку у стану Албе Малагурског окупили су се виђени Буњевци и демократе и одредили правце будућег деловања на основу Вилсонових начела о самоопредељењу народа, те су стога овластили свештеника

Блашка Рајића, суботичког жупника да оде у Загреб и заступа интересе суботичана у Хрватском сабору. Сабор је одржан од 27- 29. 10. 1918. и на њему је расправљано о отцепљењу Хрватске и Славоније од Аустро-угарске и уједињењу југословенских покрајина у заједничку државу Словенаца, Хрвата и Срба и да тек тако створена државна творевина приступи уједињењу са Краљевином Србијом. И поред топлог пријема у Загребу, Блашко Рајић се у Суботицу враћа 2. новембра 1918. разочаран незаинтересованосту Вијећа да конкретније помогне акцији у Суботици.

За време Рајићевог боравка у Загребу на сцену ступају Радикали (Јаша Томић, Мита Клицин) и организују састанак у стану суботичанина Јована Манолковића са основним циљем да неутрализују покушаје демократа у чему и успевају. Тај састанак је имао и други, много дубљи смисао, означио је и границу политичког и националног простирања Српског и Буњевачког народа.

Основна концепција деловања Радикала је била у учвршћивању своје власти кроз одборе у Војводини, заобилажење Народних вијећа у Загребу и остваривање тешње сарадње са Српском Владом, што је у многоме било олакшано уласком Српске Војске у Нови Сад 9. 11. 1918. Следећи четири дана су била пресудна, јер се у том периоду одлучивало о будућим северним границама нове државе јужних Словена. Без икаквог отпора Српска Војска заузима и Суботицу 13. 11. 1918. у 18 часова и тридесет пет минута само неколико сати пре потписивања мировног уговора и тиме је делимично испуњен циљ о уједињењу.

ПРИПРЕМЕ ЗА ОДРЖАВАЊЕ СКУПШТИНЕ

У том периоду сви одбори по Војводини убрзано организују Велику народну Скупштину у Новом Саду 25. 11. 1918. Сремски Радикали са Жарком Миладиновићем на челу 23. 11. изражавају своју подршку директном уједињењу са Краљевином Србијом. Тог дана је одржан састанак и у Суботици на којем се бира 75 делегата, који ће је представљати на заседању. Одлазе заједно са представницима Бајског троугла и Баната.

Само дан пре одржавања Скупштине у Новом Саду, Народни вијеће у Загребу је изгласало отцепљење свих југословенских покрајина од бивше Монархије и уједињење (укључујући и Војводину) у државу Словенаца, Хрвата

и Срба, о чему писмом Војвођане обавештава Васа Стајић.

Без обзира на одлуке Вијећа које се тичу Војводине 25. новембра 1918. отпочиње са радом Велика народна Скупштина у Новом Саду. У раду учествује 757 делегата из 211 градова, сеоских општина, представници свих политичких странака и групација. Од тога има 578 Срба, 84 Буњеваца, 62 Словака, 21 Русин, 3 Шо-кца, 2 Хрвата, 6 Немаца и 1 Мађар. Од политичких групација свакако су били најзаступљенији Радикали.

Једини говорници на Скупштини су били Јаша Томић и суботичанин Блашко Рајић, у чијем говору се осећа задовољство овим скупом у чијем раду он, као искрени патриота учествује са поносом. И, ако се делимично осећала подвојеност у прилазу око начина уједињења, ставови ових првака Српског и Буњевачког народа у Војводини су превагнули и Скупштина је уз бурне овације прогласила прекид државно-правних односа са Угарском и директно присаједињење Барање, Бачке, Баната и Срема Краљевини Србији.

Предраг В. Шаровић

Делегација Окружног и Општинског Одбора СРС Суботица је 13.11.1998. поводом 80-годишњице пробоја Солунског фронта и 13.11.1918. датума уласка Српске Војске и ослобођења Суботице, положила венац на Спомен-плочу Српским Ослободиоцима.

Формиран је још један Месни Одбор у Општинском Одбору СРС Суботица. Новоформирани МО СРС Чантавир је 39 Месни Одбор на простору Општине Суботице.

У Општинском Одбору СРС Бачка Топола (пододбор групације 1) завршене су активности на формирању Месних Одбора, избору њихових руководстава и ажурирани су евиденциони картони чланова.

Оснивач и издавач :

Др Војислав Шешељ

Главни и одговорни уредник :

Синиша Аксентијевић

Број уредила Редакција издања за Северно-Бачки Окружни Одбор

Новине "Велика Србија" уписане су у регистар средстава јавног информисања Министарства за информисање бр. 1104 од 5 јуна 1991. По мишљењу Министарства за информисање бр. 413-01-551/91-01 "Велика Србија је производ из Тарифног броја 8, став 1 тачка 1 алинеја 10, за чији промет се плаћа основни порез по стопи од 3 %

ШТАМПА: ГРАФОС ПАНЧЕВО

ТЕЛ: 013/43-555

СУБОТИЦА НА СЕВЕРУ СРБИЈЕ

ЈУЧЕ, ДАНАС И ЗАУВЕК

ЈУЧЕ...

Овог 13. новембра, 1998. године, обележили смо и у нашем граду, можда нешто скромније него другде, али топло и са дубоким и искреним пијететом, 80. годишњицу уласка српске војске у Суботицу, уласка војске чији је долазак и овом граду и читавој регији донео мир, означивши крај Првог светског рата, прве од две највеће људске кланице које је човечанство, током овога века и читаве своје писане историје, приредило само себи.

Није нам намера да се у овом свечаном тренутку бавимо питањима каква би заправо увек морали постављати: од какве то страшне болести пати ум чији је плод идеја о стварању колективног, светског холокауста, идеја која је за мање од четврт века доживела своју реинкарнацију у још страшнијем облику и са заиста застрашујућим последицама? Нећемо такође покушавати нити да доказујемо да се одговор на то питање, као једини могућни, крије, како се чини, само и искључиво у болесном стању колективног духа једног мањег броја народа који су пристајали на улогу протагониста те идеје, иза које је редовно допazio покушај физичког уништења других народа, идеје која опет за своју основу има квази-теорију о сопственој припадности народу који је по дефиницији изнад свих других. Истовремено, тим производјачима смрти није сметало да сва зла која су починили, предузимају лицемерно се закљичујући у свој хуманизам и хришћанско милосрђе.

И 1914-18. и двадесетак година доцније, слободни свет се, злу које га је снашло, не зналазећи ни други ни бољи начин, супротставио оружјем. На страну тог, тада слободног света, као и толико пута пре тих мрачних година, стала је и мала Србија. С вером у Бога и исправност идеје за коју се борила. Из мале, васкрсла је у Велику Србију.

ДАНАС...

Па ипак данас, не без горчине, морамо да приметимо да су неки од негдашњих наших пријатеља и савезника, посрнули пред налетом нове генерације, односно потомака истих оних злочинаца од пре 80 година или оних, пре пола века.

Лажно, злонамерно и с тешко схватљивом ригидношћу,

реваншистички оријентисани "тумачи" српске политике одувек су тврдили како се иза процеса националног ослобођења и уједињења свих Срба Југоистока Европе, крије тзв. великосрпски хегемонизам. Ова флоскула је злоупотребљавана до те мере, да врло често, ни сами њени творци нису знали како да јој одрже неопходну свежину и употребљивост. Тако раде и данас. Али, како историја има и чува своје материјалне доказе и помоћу њих указује на кржаве трагове које су злочинци остављали за собом крстарећи овим просторима, она истовремено доказује и то, да они никада нису презали ни од најнељудских метода у примени грубе силе при остварењу њиховог циља - универзалне доминације, који је, из њихове визуре, увек оправдавао сва средства - чак и она какво је биолошко истребљење свих оних народа који би се, евентуално, успротивили остварењу њиховог мрачног наука. Данас, 80 година од краја Првог великог рата, злочинци се поново враћају на место злочина. Сада нам ето, долазе, по трећи пут. Из историје нису научили ништа. Ни пре 1918. године, ни било када доцније. Јер, очигледно још увек нису схватили колико су грешили што су овамо било када долазили, са злим намерама. А чини се да ни данас не знају шта се догађа злочинцу који се врати на место почињеног злочина

Били смо хришћански стрпљиви са њима; тако смо им и праштали. Једино што нисмо, и што не можемо, можда више и не смемо, или не желимо или пак нећемо - да заборавимо. Ни Аустро-Угарске ни Немачке концентрационе логоре у оба светска рата, ни бестијалности њихових хорди по Србији.

А све то, покушавали су у име коначног онемогућавања остварења централне идеје српског националног програма - уједињења српског етничког простора у један државно-политички систем и оживотворења идеје о заједничкој држави свих Срба. За њих мала и безначајна, ова идеја је била и остала главна брана остварењу њиховог "великог" циља. По снази отпора на који је та идеја наилазила протеклих векова и жестини отпора на који наилази данас, та идеја је, чини се одувек, третирана као злочиначка. Њеним противницима није било од значаја што је у тој држави, док је обухватала све своје земље, од Македоније на југу и Војводине,

Славоније и Барање на северу, Босне, Херцеговине, Далмације, Лике, Кордуна и Баније, и све до граница Хрватске на северозападу, са Бугарском на својим источним границама, на обалама двају мора, увек било места за све друге народе или припаднике свих других вера, док год су тој држави бивали лојални, као својој. Њима није било важно, јер то само смета, што је држава Србија, заснована на принципима светосавског човекољубља, које је своја исходишта налазило у изворној духовности хришћанске ортодоксије још од времена великог Византијског Царства, које је опет, на традицијама античке грчке цивилизације, пре свега њене философије у финој синтези са највећим чедом те философије, римским правом у Јустинијановој кодификацији, што је таква држава Србија, данас можда једини оригинални продужетак државе која је са универзалношћу својих принципа постојања, фактички представљала темеље данашње светске заједнице народа и дуго била једини доследни и стварни прегалац у оваплоћењу божанске идеје о љубави, једнакости и слози међу људима, независно од ма којег људског одређења или одређења човека као јединке или неке, евентуално издвојене људске заједнице. Да, заиста, непоцељива је чињеница да је управо велико Византијско Царство представљало државу - политички организам чијим се фундаменталним принципима организације живота и данас тежи у европским и светским цивилизацијским токовима. Многи, међутим, своју мултикултуралну оријентацију истичу само декларативно. Таквима је стога одувек сметало вастављање српске државности јер је то значило и значи реafirмацију културних и цивилизацијских токова, традиције и принципа без којих Европа и свет у целини, полако али сигурно иду ка свеопштем хаосу и свом нестанку. Јер, где другде, осим у хаос и ништавило, свет може бити одведен уколико за врховни принцип има један анималан принцип - закон јачег?

ЗАУВЕК...

Управо тим путем мира и сарадње, Србија је ишла увек, још од времена свог настанка.

Тим путем Србија хоће и данас, 80 година од победе над силама мрака у Првом светском рату и 800 година од постања центра своје духовности, светогорског Хиландара, а ићи ће тим путем, буде ли требало, и сле-

дећих 8000 година и до у вечност, у будућности, докле год идеје и надахнућа за своја чинодејства буде проналазила у чистој љубави и хуманизму којима нас учи Светосавље.

Обележавајући и овим скромним прилогом 80. годишњицу величанствене победе српске војске у Првом светском рату, у години када славимо и 800 година од настанка центра српске православне духовности и културе, односно осам великих векова Хиландара, желимо да свим људима добре воље поново укажемо како верујемо да само у атмосфери пуне и искрене толеранције, суживота у љубави и безрезервног међусобног уважавања, само заједничким напорима, независно од било чијег националног одређења, верског одређења или политичког убеђења, можемо стићи до стварно демократског и стварно хуманог друштва и државе - Србије, која ће тада поново бити, и само таква, остати Велика.

Желимо да верујемо да на том путу нећемо бити сами и без искрене подршке наших сугра-

ђана, а исто тако, да ћемо, као град земљи и земља као целина, бити најбољи пример истрајности и чврстине у нашим хуманистичким и демократским одређењима, и тако помоћи стварање и развој истински слободних и демократски одређених народа и земаља Европе и света.

Јер, само такву Србију, са Суботицом на северу, смо заправо одувек хтели и такву је желимо и данас, и у будућности. Србију, која не мора нужно, да би била велика, имати територију која би била респектавна због своје величине или вредности свог материјалног богатства, него Србију која би била велика по њеном хуманизму и величини њеног културног и уметничког стваралаштва, по значају своје науке и научне мисли или пак дOMETИМА својих спортиста и њихових спортских остварења. Желимо дакле Србију чија би укупна духовност поново надрастала сву њену територију и њене границе.

А оптужбе да смо било када хтели Србију која би у оквиру сопственог животног простора, обухватала, у територијално инте-

грисан, и нечији туђи простор или било шта што није српско, одбацујемо и овом приликом са индигнацијом, као злонамерне и тенденциозне. Али и подсећамо да смо и од таквих неоснованих оптужби, па чак и казни којима смо безразложно и без кривице били подвргавани, хтели, знали и имали снаге да се одбранимо. Доказали смо то толико пута у многим годинама наше историје, од којих је 1918. година само један од бројних, али свакако и један од најсветлијих примера. У славу и част жртава које су положене за нашу данашњу слободу, жртава које су поднеле генерације наших прадедова, дедова и очева, као доказ наших вечно слободарских и истинољубивих тежњи, на овај велики дан можемо још само да обећамо да ћемо увек бити њихови достојни следбеници и чувари слободе ове пресвете земље и светлих гробова наших предака који су се само вратили у прах земље из чијег су праха и постали.

Душан К. Илијенадин

СУБОТИЦА - "ГРАД ЗЕЛЕНИЛА" ?

Суботица је кроз своју историју обезбедила себи епитет "град зеленила", нарочито у поређењу са другим сличним градовима. Но да ли је тај епитет успела да задржи и до данас?

Од завршетка Другог светског рата Суботица се, с обзиром на своју врло значајну географску позицију, развијала у јак трговачко-индустријски центар северне Бачке. Отворене су бројне фабрике, често врло неприкладне овом поднебљу. Оне су често носиле више еколошке штете, него што су оправдале своје економско постојање. Број становника се више-струко повећавао а нарочито у последњих десетак година. Све ово није могло а да не остави и видљивог трага на стање животне средине. Каква је слика стања суботичког зеленила, довољно говори податак из 1991. године да на једног становника долази 28 метара квадратних зелене површине. Да ли је то довољно говори и норматив који прописује 45 квадрата по становнику. Шта је на овом плану од 1991. године до данас учињено стало би у једну врло кратку реченицу.

Суботица је имала (има ?) десетак својих оаза зеленила или паркoва. Сви они су се вре-меном проредили и то најчешће уништавањем, бесправном грађном, новоствореним паргинг просторима и сл. Без обзира што они изгледају чисто, квалитет зеленила у њима је врло слаб. Стабла у њима су углавном при крају свог животног века и не ретко више угрожавају шетаче него што користе. Слична ситуација је и са суботичким дрворедима. Новостворени проблеми, савременог, урбаног начина живота, су блоковска

насеља са великим бетонским површинама и без адекватног зеленог окружења. Истина и ту је предвиђено зеленило али је оно углавном остало на папиру а заменили су га паркирани аутомобили.

Када уз све ово узмемо у обзир и стање животне средине на глобалном нивоу, ствар постаје алармантна а важност сваког засађеног дрвета све већа. Научници тврде да је под условом да више нема никаквих загађења, потребно 50 година да се "закрпе" рупе у озонском омотачу. Не смемо заборавити и на киселе кише, ефекат стаклене баште, глобално загревање (посебно у великим градовима) и др. што је директна последица смањења зелених површина.

Све ово довољно јасно опомиње, шта нас то сутра чека уколико ништа не предузмемо. Прети нам опасност да postanемо жртве свог технолошког развоја са далекосежним последицама за будућност људског рода.

Један, на жалост, не тако чест али свакако леп пример, је и акција за озелењавање и уређење животне средине коју је покренуло Министарство заштите животне средине Републике Србије. Ово је свакако и најбољи начин, да се укаже на стање и неопходност ширег друштвеног ангажовања на озелењавању и уређењу урбаног простора. Надамо се да ће ова акција постати традиционална и на тај начин најбоље оправдати њену важност и шири друштвени значај.

Свој скроман допринос овој акцији за опште побољшање квалитета животне средине, дао је и Општински Одбор Српске Радикалне странке Суботица и то на врло конкретан начин. Чланови СРС су то-

ком октобра и новембра радили на уређењу, чишћењу и озелењавању паркинг простора на новом делу аутопута од Фекетића до Палића. Засађено је 180 садница бреста а околни простор је очишћен од разлог смећа и отпада.

Ово је само почетак једне шире акције, која ће да се спроведе и по МЗ, школама, дечијим вртићима, парковима и сл. Уколико временске прилике дозволе, акција ће да буде настављена током јесени а даља реализација следи на пролеће. ОО СРС ће о свему благовремено да обавести јавност и очекује да ће се грађани одазвати и укључити у ову хуману акцију.

Побољшајмо квалитет своје животне средине сада да не би сносили последице и одговорност после!

Златко Лебовић

Током новембра месеца Општински Одбор СРС у Суботици своје активности је усмерио ка учешћу на изборима за Скупштине Месних Заједница. Од 35 МЗ, Радикали ће за изборе заказати за 29.11.1998. учествовати у 30 МЗ са укупно 150 кандидата.

На седници Окружног Одбора од 13.11.1998. године формиран је Савет за привреду и друштвене делатности у чијем саставу су председници Савета из Општинских Одбора Северно-бачке регије. Председник Савета је г-дин Гојко Радић, угледни члан Странке. Један од првих задатака Савета је израда локалних Општинских програма Странке.